

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ

FACTORS DETERMINING DECISION MAKING IN HEALTH TOURISM OF THAI ELDERLY PEOPLE IN NORTHERN THAILAND

วสวัตต์ สุตินยามณี^{1*}, ชยินทร์ธร ธาดาดุสิตา², และเดือนเด่น วิบูลย์พันธ์³

Vasavat Sutinyamane^{1*}, Chayinthorn Tadadusita², and Duenden Viboolphant³

^{1,3} สาขาวิชาธุรกิจการบิน วิทยาลัยนานาชาติ (หลักสูตรนานาชาติ), มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ

^{1,3} International Airline Business, International College, Sripatum University, Bangkok

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, กรุงเทพฯ

² Faculty of Liberal Arts, Rajamankala University of Technology Krungthep, Bangkok

บทคัดย่อ

จากการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยของไทยที่สัดส่วนของผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งประเทศมีสัดส่วนที่สูงขึ้น ดังนั้นแนวโน้มของผู้บริโภคจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสของสังคม ผู้สูงอายุจึงมีบทบาทสำคัญและกำลังเป็นฐานผู้บริโภคใหม่ที่หลายองค์กรธุรกิจกำลังให้ความสนใจ เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวจะมีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้น อีกทั้งในแหล่งท่องเที่ยวก็ต้องการรักษาฐานนักท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจในการให้บริการของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเกี่ยวกับเพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ โดยตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามาจากประชากรผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก จำนวน 500 คน วิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา และการใช้สถิติขั้นสูง Ordered Logistic Regression ในการวิเคราะห์ถึงเพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ โดยพบว่า อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ ข้อจำกัดทางกายภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ ซึ่งเป็นสิ่งที่แหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงปัจจัยดังกล่าวเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, การตัดสินใจ, การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

*Corresponding author. Tel.: 081 826 6496

Email address: vasavat.su@spu.ac.th

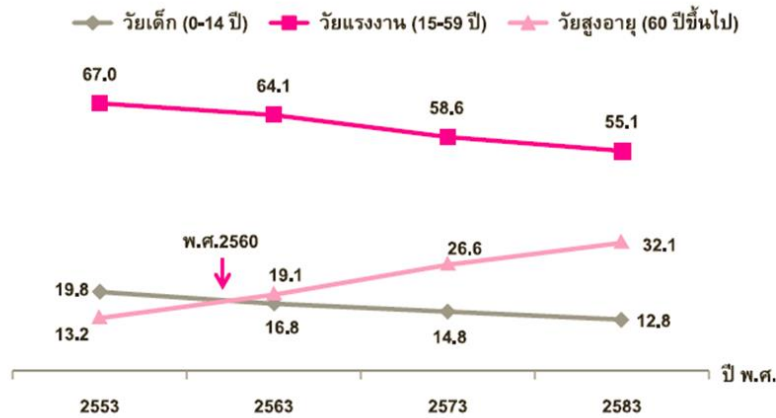
Abstract

Thailand is stepping into the Ageing Society which the proportion of the elderly population in the country is getting higher. Consequently, consumer trends are changing with the social flow. Elderly people are important and new consumer bases which many businesses have to pay attention to them. As with the tourism industry, tourists have a higher proportion with elderly tourists. As tourism attractions, they also have to maintain their tourist bases and satisfy their tourists. Therefore, this research aims to study on Factors Determining Decision Making in Health Tourism of Thai Elderly People in Northern Thailand. The samples used were 500 elderly people in Northern Thailand areas. This study use advanced statistics Ordered Logistic Regression for the analysis of the factors affecting the decision making of the Health Tourism. The results were found that age, average monthly incomes and physical limitations of the elderly tourists are correlated with the decision making of the Health Tourism. This is what tourism attractions need to take into consideration in order to improve their services to sustainable tourism attraction.

Keyword: Ageing, Decision Making , Tourism Pattern

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย: ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสาขาการแพทย์ และสาธารณสุขส่งผลให้การรักษาพยาบาล การบริโภค อาหาร การดำเนินชีวิตได้รับความสนใจและให้ความสำคัญมากขึ้น ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นขณะที่ อัตราการเกิดลดน้อยลง เพราะสภาวะทางเศรษฐกิจ วิถีชีวิต และทัศนคติของคนในยุคปัจจุบันที่มีแนวโน้มที่จะมีคนโสดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมี การแต่งงานช้าลง และนิยมมี บุตรน้อยลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ดังนั้นจึงส่งผลต่อสัดส่วนของผู้สูงอายุที่กำลังขยายตัวเพิ่มสูง ขึ้นทุกปี โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้คาดการณ์ไว้ว่า ประชากรของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นจาก 66.48 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2551 เป็น 70.65 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2568 แล้วจะเริ่มลดลงเป็น 70.63 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2573 โดยมีสัดส่วนที่ประเมินได้จากประชากรวัยเด็ก อายุ 0-14 ปี จะลดลงจาก 15.95 ล้านคนในปี พ.ศ. 2533 เป็น 9.54 ล้านคนในปี พ.ศ. 2573 ขณะที่ประชากรวัยสูงอายุ คือ ประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จะเพิ่มขึ้นจาก 4.02 ล้านคนเป็น 17.74 ล้านคน ในช่วงเดียวกันจากจำนวนประชากรแต่ละช่วงวัย ประเทศไทยเริ่มก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ. 2567

ภาพที่ 1 จำนวนสัดส่วนผู้สูงอายุเมื่อเปรียบเทียบกับวัยเด็กและวัยแรงงานของไทย
 ที่มา: คำนวณจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2553

ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพและน่าสนใจมากขึ้น เนื่องจากโครงสร้างของสังคมกำลังจะก้าวสู่สังคมของผู้สูงอายุ สหประชาชาติคาดการณ์ว่าจะมีผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น (Sangpikul, A., 2007) จาก 687.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 1,968 ล้านคนในปี พ.ศ. 2593 คนในทวีปเอเชียจะมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด แนวโน้มการขยายตัวของตลาดผู้สูงอายุในประเทศสมาชิกอาเซียนหลายๆ ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2603 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าตัว ในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ คาดการณ์ว่าในอีก 10 ปีข้างหน้า หรือในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนมากถึง 7 ล้านคนในหนึ่งปี (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557)

สำหรับการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จะทำให้เข้าใจถึงรูปแบบการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนานใช้จ่ายสูง มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค ขณะเดียวกันคำนึงถึงความมั่นคงด้านความปลอดภัย ความมั่นคงด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ อีกทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการวิจัยเพื่อศึกษาการตัดสินใจท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือ เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดชราภาพ: มนุษย์มีการพัฒนาตลอดชีวิต โดยมีการพัฒนาไปตามลำดับตั้งแต่วัยทารกถึงวัยชรา ภาพซึ่งแนวคิดของวัยชราภาพได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้วมาเป็นระยะเวลาช้านาน โดย ได้เริ่มขึ้นภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ซึ่งระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมได้เน้นประสิทธิภาพเป็นหลัก โดยคนส่วนใหญ่

อยู่ในฐานะลูกจ้างและมีอายุงาน เมื่อ ทำงานถึงวัยหนึ่งที่ประสิทธิภาพลดลง ผู้รับจ้างก็จะถูกให้ออกจากงานไม่ว่าจะมีเงินชดเชยให้ หรือไม่ก็ตาม ดังนั้นเมื่อถึงอายุหนึ่งความสามารถและโอกาสในการหางานทำก็จะลดลงกลายเป็น ผู้ด้อยโอกาสและเกิดปัญหาในสังคมขึ้น นอกจากนั้นผู้ที่มีอายุมากเหล่านี้จะมีความเจ็บป่วยและ ทูพพลภาพเกิดความจำเป็นต้องพึ่งพาและรับการดูแลอย่างมาก ขณะเดียวกันการพัฒนาทำให้ คนอายุยืนยาวขึ้น ในขณะที่ครอบครัว ชุมชน และสังคมไม่สามารถจัดการได้ตามที่ควรจะเป็นและนั่นคือจุดเปลี่ยนที่สังคมในประเทศทางตะวันตกเข้ามาพิจารณาและให้ความสำคัญกับการ ชราภาพ การดำเนินการที่เกิดขึ้นคือ การให้การช่วยเหลือ การให้สวัสดิการและการบริการจนถึง การให้บำนาญ จึงมีความจำเป็นจะต้องกำหนดเส้นแบ่งและตั้งนิยามให้กับบุคคลที่มีวัยเข้าสู่ ระยะที่จะมีสิทธิได้รับสวัสดิการ บริการ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ และเป็นที่มาแห่งวัยชราภาพ ด้วยเหตุนี้เส้นแบ่งที่ใช้ในแต่ละประเทศจึงอาจแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงสร้างประชากร สังคมเศรษฐกิจและความพร้อมของสังคมนั้น ๆ ดังนั้นเมื่อแนวความคิดเรื่องวัยและสิทธิ ประโยชน์ของวัยชราภาพได้แพร่เข้าสู่สังคมไทย (เริ่มตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 24) จึงเกิดการ ดำเนินการต่าง ๆ ต่อเนื่องและพัฒนาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนตาย (Jiraporn Kespichayawattana, 2004)

แนวการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

Patterson & Pegg (2009) กล่าวว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของโลก จะมีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง สามารถพานักระยะยาว โดยเฉพาะผู้เกษียณอายุจากการทำงานจะมีสวัสดิการหรือบำนาญที่รัฐบาลจ่ายให้อันเป็นรายได้ที่มั่นคง ถึงแม้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันต่ำกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป แต่การพำนักที่นานวันกว่าก็สามารถทำรายได้เป็นจำนวนมากว่าการท่องเที่ยวพักผ่อนในเวลาว่างของนักท่องเที่ยวที่มีแรงจูงใจที่ผสมผสานความสนใจที่จะทำพักผ่อนหย่อนใจ การผ่อนคลายความเครียด การส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนั้นจะมีรูปแบบและพฤติกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป คือเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนานใช้จ่ายสูงมีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภคและมักจะคำนึงถึงความมั่นใจด้านความปลอดภัย ความมั่นใจด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

Chiang et al. (2014). ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการท่องเที่ยวของประชากรรุ่นเบบี้บูมในประเทศจีน พบว่านักท่องเที่ยวในกลุ่มดังกล่าวจะท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ และนิยมเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแบบระยะยาวและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งจะใช้ระยะเวลาประมาณ 7-10 วัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Onarun (2010) พบว่านักท่องเที่ยวสูงวัยชาวไทยมีวัตถุประสงค์ท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนเพื่อสุขภาพ ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม โดยผู้สูงวัยในระยะต้นจะนิยมท่องเที่ยวในต่างประเทศและสูงวัยในระยะกลางขึ้นไปจะนิยมท่องเที่ยวในประเทศเนื่องจากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางในระยะไกล

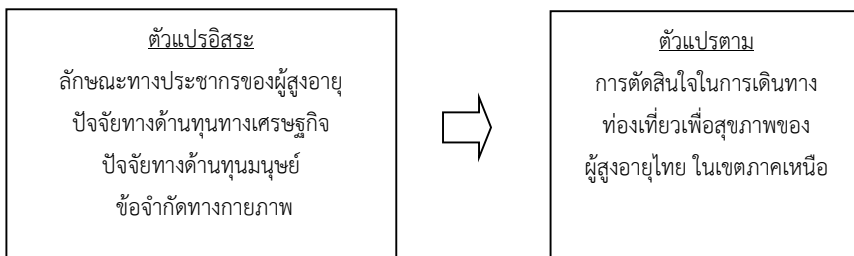
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุ

อรนภา ทศนัยนา (2559) ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬาของมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย กระบวนการในการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน (Planning) จำนวน 10 องค์ประกอบ คือการกำหนดหน่วยงานหลัก การสรรหาผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินการ การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย วัตถุประสงค์กำหนดแผนการดำเนินงานและแผนปฏิบัติการ กำหนด กิจกรรม กำหนดแผนด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้าน การจัดการการตลาด และกำหนดตัวชี้วัดและการประเมินผลแผน 2) ด้านการจัดองค์การ (Organizing) จำนวน 5 องค์ประกอบ คือการกำหนดงาน ออกแบบและจัดกลุ่มงาน การกำหนดขอบเขตและหน้าที่

การทำงาน กำหนดผังโครงสร้างองค์การ กำหนดคุณสมบัติและคัดเลือกวิทยากร ผู้นำกิจกรรมด้านสุขภาพ กีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยว กำหนดการประชุมนิเทศและอบรมสัมมนา 3) ด้านการนำไปปฏิบัติ (Implementing) จำนวน 3 องค์ประกอบ คือกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีอายุ 55 ปี ขึ้นไป มีสภาวะสุขภาพที่ช่วยเหลือตนเองได้ และไม่มีภาวะโรคที่เป็นอันตรายต่อการเข้าร่วมกิจกรรม กระบวนการประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ การคมนาคมขนส่งและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และกิจกรรม ผลที่ได้รับ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ด้านสุขภาพ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ และความรู้ 4) ด้านการควบคุม (Controlling) จำนวน 3 องค์ประกอบ คือกำหนดมาตรฐานการควบคุม การประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน การปรับปรุง แก้ไข ซึ่งรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬาสำหรับผู้สูงอายุโดยมหาวิทยาลัยที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

จากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นผู้วิจัยจึงได้เลือกรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของผู้สูงอายุ คือ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือเป็นการศึกษาโดยการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในช่วงเดือน มีนาคม 2562 ถึง พฤษภาคม 2562

ประชากรและตัวอย่าง

ใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Roscoe แทนค่าโดยใช้สูตรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคาดเคลื่อน 5% โดยจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็น 500 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ชาวไทยที่อยู่ในเขตภาคเหนือโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) วิธี Cluster Sampling เพื่อเลือกเขตที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ได้จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง น่าน และ เชียงราย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุ ปัจจัยทางด้านทุนทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านทุนมนุษย์ และข้อจำกัดทางกายภาพ

ตัวแปรตาม การตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบสอบถามเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ” ของผู้วิจัย ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยได้ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ที่ 0.812 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยกลุ่มตัวอย่างกรอกคำตอบเอง (Self-Administered) ซึ่งแบบสอบถามในส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และข้อจำกัดทางกายภาพ ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ส่วนแบบสอบถามในส่วนที่ 2 เป็นแบบคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ โดยเป็นลักษณะคำถามเป็นแบบ อัตราส่วนโดยให้ใส่เป็นตัวเลขจำนวนเต็ม แต่ถ้าในกรณีกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถกรอกแบบสอบถามได้ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีสอบถามในแบบสอบถามและบันทึกข้อมูลลงในแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นจึงนำผลคำนวณทางสถิติที่ได้ มาเขียนการวิเคราะห์โดยวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติสหสัมพันธ์แบบพหุด้วยวิธี Ordered Logistic Regression วิเคราะห์ รวมทั้งนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

สถิติเชิงพรรณนา

1) ข้อมูลลักษณะทั่วไปทางประชากรศาสตร์ โดยด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่า เพศหญิง โดยมีเพศชาย จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 และเพศหญิง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 ด้านอายุ พบว่า อายุเฉลี่ย 63.78 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 – 64 ปี จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 น้อยที่สุดคือ อายุระหว่าง 80 – 84 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 ด้านการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 น้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาเอก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 ด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ทำอาชีพค้าขาย/อาชีพอิสระ จำนวน 196 คน น้อยที่สุด คือ พนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2 ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 18,567.78 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 0 – 20,000 บาท จำนวน 263 คน น้อยที่สุดคือ รายได้ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2 ด้านสถานะภาพ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในสถานะภาพ สมรส/อยู่ด้วยกัน จำนวน 336 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 น้อยที่สุดคือ สถานะภาพ หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 ด้านข้อจำกัดทางกายภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรคกระดูก จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 51.4 น้อยที่สุดคือ สุขภาพแข็งแรงดี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0

2) ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุชาวไทยในเขตภาคเหนือ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือมีการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเฉลี่ย 3.12 ครั้งต่อปี

สถิติสหสัมพันธ์แบบพหุ ด้วยวิธี Ordered Logistic Regression

1) การตรวจสอบความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (Multicollinearity) ของตัวแปรอิสระ การตรวจสอบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระในแต่ละตัวที่จะนำไปเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยเกณฑ์ที่จะพิจารณาตัวแปรที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ใน

การวิเคราะห์ คือ จะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วม (Correlation) ระหว่างคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันน้อยกว่า 0.50 หากมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 นั้นหมายความว่าตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระคู่หนึ่งจะมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูง อาจจะทำให้เกิดปัญหาในด้านความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (Multicollinearity) จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วม (Correlation) ระหว่างคู่ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระพบว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ต่ำกว่า 0.50 ทุกตัว นั้นหมายถึงตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระเป็นอิสระต่อกันมีความสัมพันธ์กันต่ำจึงสามารถใช้เป็นตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระในการหาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุได้

2) การทดสอบตัวแบบการวิเคราะห์ที่เหมาะสม (Parallel Line Test) เพื่อดูความเหมาะสมของการใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

การทดสอบตัวแบบการวิเคราะห์ที่เหมาะสม (Parallel Line Test) เพื่อดูความเหมาะสมของการใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์ผลจาก คำสั่ง omodel พบว่า ค่า prob chi2 ได้ค่า 0.8081 ซึ่งหมายความว่าไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าแบบจำลองที่ใช้ cumulative logit function โดยกำหนดให้ ค่าของ regression coefficients ของตัวแปรอิสระทุกตัวคงที่ ในขณะที่ intercept มีค่าเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับระดับของตัวแปรตาม หรือที่รู้จักกันในนาม proportional odds model มีความเหมาะสมและให้ผลทาง สถิติที่ไม่แตกต่างไปจากแบบจำลองที่กำหนดให้ทั้ง regression coefficients ของตัวแปรอิสระ และ/หรือ intercept สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การใช้ Ordered Logistic Regression ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่กำหนดกับตัวแปรตามที่มีค่าแบ่งออกเป็นระดับมีความน่าเชื่อถือในทางสถิติ

ตารางที่ 1 แสดงการประมาณค่า Ordered Logistic Regression ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ

ตัวแปรอิสระ	การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ
	Odd Ratio
ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร	
เพศ	
หญิง (กลุ่มอ้างอิง)	
ชาย	0.9526
อายุ	1.0231***
สถานภาพสมรส	
โสด (กลุ่มอ้างอิง)	
สมรส/อยู่ด้วยกัน	1.4565
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	4.8142
ปัจจัยด้านทุนทางเศรษฐกิจ	
อาชีพ	
ว่างงาน (กลุ่มอ้างอิง)	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	14.0745**
พนักงานบริษัทเอกชน	9.6511**
ค้าขาย/อาชีพอิสระ	2.4589
รับจ้าง	4.9878
เกษตร/ประมง	1.5673
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	1.0000***
ปัจจัยด้านทุนมนุษย์	
ระดับการศึกษา	

ปริญญาเอก (กลุ่มอ้างอิง)	-
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1.1263
ปริญญาตรี	1.0659
ปริญญาโท	1.0042
	การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ
ตัวแปรอิสระ	Odd Ratio
ปัจจัยด้านข้อจำกัดทางกายภาพ	
ข้อจำกัดทางกายภาพ	
แข็งแรงดี (กลุ่มอ้างอิง)	
โรคปวดกระดูก	1.4154**
โรคประจำตัว	1.3232**
ต้องได้รับยาจากแพทย์เพื่อรักษา	2.1155**
Sample size	500
Prob>chi2	0.0000
Pseudo-R2	0.3262
Log likelihood	-467.18765
p-value=.05 *pvalue=.01	

จากตารางที่ 1 ซึ่งเป็นตารางสถิติสหสัมพันธ์แบบพหุ ด้วยวิธี Ordered Logistic Regression แสดงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรในเรื่องของอายุที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปีจะมีโอกาสทำให้มีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นที่ 1.0231 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.01)

ปัจจัยทางด้านทุนทางเศรษฐกิจในเรื่องของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ บาทจะมีโอกาสทำให้มีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นในทุกด้านเพิ่มขึ้น 1.000 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.01) เรื่องของสถานภาพการทำงานหรืออาชีพพบว่าผู้สูงอายุที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน และค้าขาย/อาชีพอิสระ เมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่ว่างงานจะมีโอกาสที่มีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น โดยผู้สูงอายุที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจจะมีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นที่ระดับ 14.0745 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.05) ผู้สูงอายุที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จะมีสัดส่วนการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นที่ระดับ 9.6511 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.05)

ปัจจัยทางด้านทุนมนุษย์ในเรื่องของระดับการศึกษาโดยพบว่าไม่มีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและในด้านของปัจจัยทางด้านข้อจำกัดทางกายภาพพบว่าผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพทุกประเภทจะทำให้ระดับการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่มีสัดส่วนระดับการตัดสินใจที่เพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ ได้แก่ อายุของผู้สูงอายุ โดยเมื่ออายุที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีจะมีโอกาสในการตัดสินใจเพิ่มขึ้น ปัจจัยต่อมาคือ สถานภาพการทำงาน/อาชีพ โดยพบว่าผู้สูงอายุที่ยังคงประกอบอาชีพรับราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน และค้าขาย/อาชีพอิสระ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพจะมีโอกาสที่จะมีระดับการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งผลของปัจจัยในด้านของระดับการศึกษาและสถานภาพการทำงาน/อาชีพสอดคล้องกับการศึกษาของ วิทวัส อุดมกิตติ (2549) กิตติชัย ธนทรัพย์สิน และสุรพันธ์ ไชยชนะ. (2550) ที่ศึกษาถึงการตัดสินใจในการเดินทางทางอากาศเพื่อการท่องเที่ยวโดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอาชีพที่เป็นพนักงานบริษัทจะมี

ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำมากที่สุดน่าจะเป็นเพราะในการเดินทางหากเป็นการเดินทางเพื่อธุรกิจของบริษัทออกค่าใช้จ่ายให้หรือการเดินทางท่องเที่ยวที่ทางผู้เดินทางเป็นคนออกค่าใช้จ่ายเอง บริษัทหรือผู้เดินทางจะมีกระบวนการในการตัดสินใจมากขึ้นกล่าวคือมีการคิดประเมินค่าทางเลือกก่อนการซื้อไม่ว่าจะเป็นด้านราคาการบริการชื่อเสียงสายการบิน ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อมากกว่าคนเดินทางที่เป็นข้าราชการ ที่ส่วนหนึ่งคือระเบียบการเบิกจ่ายการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องเลือกสถานที่ และบรรยากาศการท่องเที่ยว และรูปแบบการเดินทางเป็นอันดับแรก อีกด้วย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ในเขตภาคเหนือ นั้นรวมไปถึงทุนทางเศรษฐกิจในด้านของรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นในทุก ๆ บาทก็จะทำให้มีโอกาสมีการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งคล้องกับการศึกษาของ จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2558) ที่ศึกษาถึงรายได้ต่อรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย ในทางกลับกัน ปัจจัยในด้านข้อจำกัดทางกายภาพของผู้สูงอายุนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพกับผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงแล้วนั้นผู้ที่มีข้อจำกัดทางด้านกายภาพจะมีโอกาสในการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง สอดคล้องกับการศึกษาของ Lohmann (2001) ที่ศึกษาถึงการพยากรณ์รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในอนาคต ออกทั้งผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพจะมีการตัดสินใจท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลดลงอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาที่ว่าอายุของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจะมีระดับของการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษารฐานลูกค้าในกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งจะเป็นกระแสหลักของแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นสถานที่ท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาปรับปรุงทั้งต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่อายุเพิ่มมากขึ้นที่ต้องการบริการและให้การช่วยเหลือในการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่มีความต้องการในสิ่งอำนวยความสะดวกที่มากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ เพื่อสร้างความประทับใจและความพึงพอใจในการให้บริการของนักท่องเที่ยวได้ต่อเนื่อง

2) จากการศึกษาพบว่ารายได้ต่อเดือนเฉลี่ยที่เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานจะมีระดับของการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรคำนึงถึงอำนาจในการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจ มีกำลังในการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่งดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจึงควรให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของแหล่งท่องเที่ยวที่จะเป็นผลต่อผลประกอบการของแหล่งท่องเที่ยวและเป็นตัวชี้วัดถึงการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

3) จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพในทุกด้านนั้นจะมีระดับการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีการคำนึงถึงสภาพร่างกายของตนเองที่มีความต้องการในการรักษาสุขภาพให้มีความแข็งแรงเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขทั้งกายและใจ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพควรคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุดังกล่าวที่จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก รวมไปถึงรูปแบบการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ ควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเอื้ออำนวยต่อการรักษารฐานนักท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับคนทุกวัยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นเพียงการศึกษากลุ่มของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตภาคเหนือ เท่านั้นยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวในวัยอื่น ๆ เพื่อเป็นการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของคนทุกวัยการศึกษาครั้งต่อไปน่าจะมีการศึกษาให้ครบทุกวัยเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีการปรับปรุงเพื่อความยั่งยืนสำหรับทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงสาเหตุในการตัดสินใจในการเลือกแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงศึกษาเจาะลึกถึงพฤติกรรม และปัจจัยในการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้สูงอายุเพื่อได้ข้อมูลที่เจาะลึกมากยิ่งขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎานิศวรร โคโนะ อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำหรับคำปรึกษาในการวิจัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย ธนทรัพย์สิน และสุรพันธ์ ไชยชนะ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางของสายการบินต้นทุนต่ำและสายการบินไทย. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 17(3), 21-29.
- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2558). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารรัชชภาคย์, ฉบับพิเศษ*, 236-248.
- ปัญญา พงษ์ยิวหา. (2548). ความพึงพอใจโดยรวมและแนวโน้มการซื้อซ้ำของลูกค้า (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) ฉบับไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วิหวัศ อุดมกิตติ. (2549). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อบริการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2557). *นักท่องเที่ยวสูงวัย: อนาคตใหม่ การท่องเที่ยวไทยพร้อมหรือยัง?*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). *สำมะโนประชากรและเคหะ ปี2523-2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อรนภา ทัดนัยนา. (2559). *รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬาสำหรับผู้สูงอายุโดยมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี
- Chiang, L., et al. (2014). A comparative study of generational preferences for trip-planning resources: A case study of international tourists to Shanghai. *Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 15(1), 78- 99.
- Jiraporn Kespichayawattana. (2004). *Situation No. 25: Thai Elderly Population Part 1 Situation and the Importance of the Elderly*. Bangkok: Publication of Medical and Public Health Information No. 25. Ministry of Public Health of Thailand. (in Thai)
- Lohmann, M. (2001). Predicting Travel Patterns of Senior Citizens: How The Past May Provide a Key to The Future. *Journal of Vacation Marketing*, 7(4), 357-366.
- Onarun, K. (2010). *Factors affecting domestic tourist behavior of senior thai citizens*. Independent Study, Department of Economics, Kasetsart University. (InThai).
- Patterson, I., & Pegg, S. (2009). Marketing the leisure experience to baby boomers and older tourists. *Hospitality Marketing and Management*, 18(3), 254-272.
- Sangpikul, A. (2007). Travel Motivations of Japanese Senior Travellers to Thailand. *International Journal of Tourism Research*, 10(1), 81-94